

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΣΟΜΕΝΟΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

16
1922

ΦΩΤΟΤΥΠΙΚΗ ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ * 1969 * RÉIMPRESSION ANASTATIQUE

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΒΑΣ. Ν. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

ÉDITIONS
BAS. N. GRÉGORIADÈS

Ε.Υ.Δ της Ε.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΤΖΕΤΖΟΥ

ΠΕΡΙ ΡΗΜΑΤΩΝ ΑΥΘΥΠΟΤΑΚΤΩΝ ΣΤΙΧΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ

Τὸ ὑπὸ ἀριθμὸν 4Δ' κατάλοιπον τοῦ Λάμπρου¹ ἀποτελούμενον ἐκ τεσσάρων φύλλων, ὀκτὼ δηλαδή σελίδων γεγραμμένων,² περιέχει ἀντίγραφον ἐκ τοῦ φύλ. 75β—81β τοῦ κώδ. Vind. Phil. gr. CCXV I. Ἴδου τί σημειοῖ ὁ Λάμπρος, ἐν σελίδι 7 μετὰ τὸ τέλος τῶν περὶ ρημάτων αὐθυποτάκτων στίχων πολιτικῶν τοῦ Τζέτζη. Ἐκ τοῦ κώδ. Vind. Phil. Gr. CCXVI χαρτοῦ γεγραμμένου περὶ τὰν ιε' αἰῶνα.—Τὸ ποίημα γέγραπται καταλογάδην, περιλαμβάνεται δ' ἐν τοῖς φύλλοις 75β—81β.

Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι φύλλ. 75β ἐν τέλει:—77β»

Κατὰ ταῦτα τὸ κατάλοιπον τοῦτο περιέχει δύο τινὰ

- 1) Τοὺς περὶ ρημάτων αὐθυποτάκτων στίχους πολιτικούς τοῦ Ἰωάννου Τζέτζη (σ. 1—7) καὶ
- 2) Καρκίνους στίχους ἠρωϊκοὺς καὶ ἄλλους ὡς τὰ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου (σ. 7—8).

Τῶν ἔργων τούτων τὸ πρῶτον ἔχει ἐκδόθῃ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ I. Bekker ἐν τοῖς Anecdota graeca τομ. 3. 1088—1090). Ὁ Bekker ἔχει ἐκδώσει τοὺς πρώτους δέκα ἔξ στίχους καὶ τοὺς δύο τελευταίους ἐκ τῶν κωδίκων Reg 2594 φ. 120—123 καὶ Βατικ. 1357 φ. 44. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐκδίδομεν τὸ ὅλον ποίημα ἀποτελούμενον ἐκ στίχων 123 παραθέτοντες ἐκτὸς τῶν γραφῶν τοῦ ἡμετέρου κώδικος σημειουμένων διὰ τοῦ Α καὶ τὰς

1. Πρβλ. κατάλογον Χαριτάκη σ. 120.

2. Ὁ κατάλογος κατὰ λάθος ἀναφέρει 7.

3. Μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἔπονται «καρκίνοι στίχοι ἠρωϊκοί» καὶ ἄλλοι ὡς τὰ πολλὰ τοῦ αὐτοῦ Τζέτζη. Εἶνε προφανές ὅτι ἐάν οἱ στίχοι αὗτοι περιέχωνται ἀπὸ φύλλ. 75β—77β, οἱ περὶ ρημάτων αὐθυποτάκτων στίχοι πολιτικοὶ τοῦ Τζέτζη δὲν εἶνε δυνατόν νὰ ἀρχῶνται ἀπὸ τοῦ φύλλου 77β ἐκτὸς ἐάν οἱ προειρημένοι στίχοι περιέχωνται ἀπὸ τοῦ 75β—76β.

γραφὰς τοῦ ὑπὸ τοῦ Bekker ἐκδοθέντος ἀποσπάσματος, τῶν 18 ἐη-
λαδῆ στίχων, σημειούμενας διὰ τοῦ Β¹.

Τοῦ δευτέρου ἔργου πολλοὶ τῶν στίχων εἶνε καὶ ἄλλοθεν γνω-
στοί, 2 τινὲς δὲ καὶ ἐκδομένοι, ἐν τούτοις, ἔπως οἱ ἀναγνώσται
λάξωσι γνῶσιν τῆς σειρᾶς τῶν ἐν τῷ ἡμετέρῳ χειρογράφῳ στίχων
ἐκδίδομεν πάντα κατὰ τὴν ἐν τῷ χειρογράφῳ σειράν.

Κ. Ι. Δ.

Τοῦ φιλοσόφου Κυρίου Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου
περὶ ῥημάτων ἀθύποτάκτων στίχοι πολιτικοί

Φέρε μικρόν τι πείξωμεν πολιτικοῖς ἐν στίχοις
τῆς νόσου παρηγόρημα καὶ τῆς μικροψυχίας,
περὶ ῥημάτων δ' ἔστωσαν ἀθύποτάκτων οὔτοι
τοῦτο γὰρ ἀνεξέταστον ἔστι τὸ μέρος μόνον.
5 Δεῖ γοῦν προσέχειν ἀκριβῶς, ἀλλὰ μοι προσεκτέον
ὡς ἔταν τὸν βαρύν ἔχη πάντως τὸ ῥῆμα τόνον,
ἢ μετοχή δ' ὀξύνοιτο καὶ περισπῶτο πάλιν
τούτων τὸ ἀπαρέμφατον γνῶμεν ἀθύποτάκτων
τὸ θάναι δὲ παράδειγμα, θανών, θανεῖν καὶ θάνης,
10 μεθ' ὧν καὶ τὸ ἀπόσχονται καὶ προωνται τακτέον
καὶ γένωνται καὶ τράπωνται, ἀφίωνται τὰ χρέη,
ἀφίκωνται καὶ πρίωνται, τὸ ἀγοράσωσί τι,
ἀπόσχονται, ἀντίσχονται καὶ προσαφέλωνται τι,

1. Ἄξιον σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι ἡ ἐπιγραφή τοῦ ἔργου παρὰ Bekker εἶνε ὁμοία τῇ ἡμετέρῃ πλην τοῦ «τοῦ φιλοσόφου» τῆς ἡμετέρας ἐπι-
γραφῆς, ὅπερ ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Bekker γέγραπται «τοῦ φιλοσοφωτάτου».

2. Οὕτω π. χ. ἐκτὸς τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν κυρίων καὶ τὸ «Ἄλλοι
στίχοι ἠρωϊκοὶ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ἕκαστος τὰ καδ' στοιχεῖα ἵγουν τὰ γράμ-
ματα» εὑρηται καὶ ἐν κώδ. Παρ. ἐλλ. 8058 φ. 37β (πρβλ. Κρουμβάχερ κατὰ
μετάφρασιν Σωτηριάδου, τομ. 2 σελ. 256).

1. πείξωμεν A 2. τοῖς νόσου A 4. ἀνεξέταστον ἔστιν A 6. ἔχει B
8. ῥῆμα A 11. ἀφίωνται τε B 12. ἀγοράσωσί γε A ἀγοράσωσί τε
13. προσαφέλωνται B

τὸ δ' ἐπιλάθονται λαθὸν τετάχθην τελευταῖον.
 Καὶ ταῦτα μὲν εἰρήσθωσαν ἀνυποτάκτων πέρι
 κεφαλαιώδη, σύντομα, λακωνικά, βραχέα. 15
 τὰ δ' ἀνυποτακτικά ζητεῖν ἐπιμελῶς ἀρκτέον.
 Ὅπότεν ἐνεργητικὸς ἀόριστος ἐκλείπει
 ἢ πρῶτος μέσος ἀχρηστος ἀόριστος τυγχάνοι,
 ὁ μέλλων ἀνυπότακτός ἐστιν ὡς ἐπὶ τοῦδε. 20
 Τοῦ γὰρ ἀφήσομεν οὐκ ἦν ἀόριστος ἀφήσα
 οὐδ' ἀφήσάμην· τειγαροῦν πῶς ἂν ὑποταχθεῖη·
 Κανὼν γὰρ ὑποτακτικὸς τὸν μέλλοντα διδάσκει
 ἐξ ἀορίστου γίνεσθαι καὶ μέλλοντος εὐστόχως.
 Ἐἰ γὰρ οὐκ ἔχει σύμφωνον ὁ μέλλων ἀορίστου 25
 ἔχει τὸ ἀνυπότακτον ἔσχεν αἰσίαν χώραν.
 Τοιοῦτο καὶ τὸ δώσομεν καὶ θήσομεν τυγχάνει·
 καὶ τοῦτον παρατήρησαι καὶ τεκμηρίω χρῆσαι.
 Ἄν γὰρ ὁ μέλλων ὀρμηθεῖς ρημάτων βαρυτόνων
 περισπωμένης ἰσωθῆ μέλλοντι συζυγίας 30
 καὶ τοῦτο δεῖγμα πέφυκε τῆς ἀνυποταξίας.
 Τοῦ γὰρ ἀμάρτω ρήματος τρισυλλάξου
 ὁ μέλλων τετρασύλλαδος ὡς ἐκ περισπωμένου.
 Οὐκοῦν ὑποταχθήσεται τὸ ἀμαρτήσῃ ρῆμα,
 ἀλλ' οὐδὲ τὸ εὐρήσομαι τοῦ εὔρω γὰρ ὀρμήθη. 35
 οὐτ' αὐθις τὸ βουλήσομαι· γέγονε γὰρ τοῦ βούλω.
 Κάπι μελλόντων ἀπεικῶν τοῦτο συντηρητέον.
 Ὁ ὑβριῶν γὰρ γεγονῶς ἐκ τοῦ ὑβρίσω μέλλων
 τὸ ὑβριεῖ τετήρηκεν οὐχ' ὑποτεταγμένον.
 Ταῦτα καὶ μονοσύλλαξα τῆς πρώτης συζυγίας 40
 περισπωμένων ἐνεστῶς τὸ πλεῖ καὶ ρεῖ φυλάσσει
 παρρηχημένον ξύμπαντες οὐχ' ὑποτάσσονται γὰρ.
 ὡς τὸ ἠθύμεις προδηλοῖ, ἐνήργεις, διηκόνεις,

14. λαθῶν Α λαθῶν Β 20. ἀνυπότακτος ἐστίν Α 21. ἀφήσομεν Α
 21. ἀφήσα Α 22. τει γίγ οὐν 23. τὰ μέλλοντα 24. ἀορίστου
 27. τοιοῦτον 27. τυγχάνειν 30. ἰσωθῆ 33. περί σπωμένου 35. ὀρ-
 μήθη 42. παρρηχημένου 43. ἠθύμοις προδηλοῖ διηκόνεις

ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜ. ΙΣΤ'

- ἡτύχεις δὲ τῶν ἀγαθῶν τῶν κακῶν ἔρον ἔχων
 45 (1) ὁ δὲ δεῦτερος μέλλοντες τῆς πέμπτης συζυγίας,
 εἴαν βαλεῖ καὶ κερδαίνει, φανεί, τὸ φανερούσει,
 καὶ πρῶτοι μέσοι μέλλοντες παθητικοὶ τηροῦσι
 μετὰ δευτέρου μέλλοντος τὴν ἀνυποταξίαν
 ὡς τὸ ἀφήσομαι· δηλοῖ καὶ τὸ τυπήσομαι τε,
 50 οἷς δὴ καὶ μέσοι μέλλοντες δεῦτεροι συμφωνοῦσι·
 τὸ ἀπολείται δείκνυσιν τούτο καὶ τὸ φανεῖται.
 Τὸ ἕως οὐ ἐπίρρημα προδήλως ὑποτάσσει,
 τὸ δ' εἰς μόνον οὐδαμῶς, οὐδὲ τα μέχρῃς, ἄχρῃς·
 τὸ μὴ τὸ κατ' ἐρώτησιν τεθὲν οὐχ ὑποτάσσει·
 55 «μὴ μάτην ἐκδιδάσκομεν:» εἶρει τις εὐθυβόλως.
 Εἰ δ' ἔστιν ὡς προστακτικὸν μέλλουσι συνημιμένον
 ὑπέταξε «καὶ σύμβολον μὴ τις ποιήσῃ τόδε».
 Καὶ τὸ οὐ μὴ ἐνέργειαν ἔσχε παραπλησίαν,
 ὡς Ἡοαῖος δείκνυσιν, ὁ πάνσοφος προφήτης
 60 «ἐπὶ τῆς γῆς ἀλήθειαν οὐ μὴ ποιήσει:» λέγων.
 Εἰ δ' ἐνεστῶσι συνταχθῆν, προστακτικὸν μὴ..
 ἐνταῦθα καταλέλυται ὑποταγῆς ἢ τάξις
 καὶ τὸ ληφθὲν ἀντὶ τοῦ πῶς ἔπειτα οὐχ ὑποτάσσει,
 οἷον «σκοπῶν ἦν ἄπνοος ὅπως πολίτας σώσει
 65 οὐδὲ τὸ εἶνα τὸ τεθὲν ἀντὶ τοῦ ὅπου, οἷον
 «εἶνα τυγχάνει θεσσαυρός ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία»,
 οὐδ' εἶνα τὸ ἐρώτημα τὸ διεξέτε σημαίνον,
 ὡς «εἶνα τί φρυάττονται κατὰ Χριστοῦ τὰ ἔθνη:»
 ἂν δ' οὐ προστέθειται τὸ τί τὸ εἶνα ὑποτάσσει·
 70 Ἠλθὴν ἀλλ' ὡς ἐν ὑφάσματι παντὶ συναρμωστέον
 κατὰ στοιχείον ἀπ' ἀρχῆς μέχρι αὐτοῦ τοῦ τέλους·
 δεῖ γὰρ τὸν πέπλον ἐντελῆ τοῦ λόγου προσυφαίνειν
 καὶ συντηρεῖν ἀκριβοῦσιν τὸν τῆς ἀλληλουχίας
 καὶ καθ' εἶρμόν καὶ σύνδεσμον τὰ λείποντα διδάσκειν.

44. ἡτύχεις 47. πρῶτοι 49. δηλοῖ γε 51. ἀπολείται 59. δείκνυσιν
 61. δὲ ἐνεστῶσι οὐνταχθῆν 62. καταλέλυται 63. ὑποτάσει 64. σώσει
 68. φρυάττονται 72. πρὸς ὑφαίνειν 73. συντηρεῖν

δεικνύντος τὴν ἀκρίβειαν τοῦ τεχνικοῦ κανόνος
 πρὸς ὑπερ ἀπευθύνοιο ρημάτων ἀριότης,
 τὰ περιττὰ δὲ τέμνοιο τοῦ λόγου τῆ μαχαίρα,
 ἧ δοκοιμάζοιο καλῶς ὡσπερ λυδίχ λίθῳ,
 ὡς ποταμῷ τῷ κελτικῷ τὰ τῶν βαρβάρων βρέφῃ
 σωζόμενα τὰ γνήσια, συρόμενα τὰ νόθα,
 ὡς ἀεταῦ νεόττια πρὸς τὰς ἀύγας ἡλίου
 ἢ καθαρῶς προσβλέποντα ἢ δυσκντιέλεποῦντα.
 Καὶ δὴ παρατιθέσθωσαν ὅσα γνησίως ἔχει,
 ἔρριφθῶ δ' ἐς Κυνόσαργες, ὡσπερ οἱ νόθοι, τάλλα.
 Καὶ φέρε μυωπήσωμεν τὸν πῶλον πρὸς τὴν νύσσαν,
 τὸν λογικὸν δραμούμενον ὡς ἱππικὸν ἀγῶνα
 καὶ τῆ τοῦ νοῦ μαστίξωμεν μάστιγι πρὸς τὸν δρόμον,
 πετασθησόμενον εὐθὺς ὡσπερ οἱ παρ' Ὀμήρῳ,
 κοῖ τοῦ διαύλου θεατῆς ὁ φιλολόγος ἔστω,
 ἦπερ καὶ παραινέσωμεν χρησίμους παρεμφάσεις,
 αὐτὰ δὴ τὰ προκείμενα παράγοντες εἰς μέσον.
 Μὴ τοὺς ἔμοῦς λυσιτελεῖς ἔρρειν ἀφήσεις λόγους
 ὡς ἀποθήσονται καλὰ τοῦ βίου σου τὰ τέλη.
 Ἄν γὰρ ἀνήσης τὴν πηγγὴν τῶν φαύλων βραθυμίαν
 αἰρήσεις τε συμφοιτιτὰς ἐν τῷ καιρῷ τῆς πάλης,
 οὐκ ἂν εὐδοκιμήσεως τῆς φίλης ἀμαρτίσεις,
 οὐδ' ἂν βουλήσωνται πολλοὶ ταύτης ἀπαγαγεῖν σε,
 οὐδ' ἂν γενήσωνται πολλαὶ ἡμέρα: σοὶ τοῦ βίου
 οὐκ ἂν σε γνώσονται τινες πάμπαν ἠδοξηκότα.
 Ἄν δώσης δέ γε σεαυτὸν ἀνέσει καὶ βραστῶνῃ
 οἱ δυσμενεῖς δυνήσονται βλάπτειν ἐκ τοῦ προχείρου,
 ἡμεῖς δ' οὐχ ἔξομεν ἰσχὺν ὥστε σοὶ προσαμύνειν,

75. δεικνύντος 77. τέμνοιο 79. βρέφει 82. πρὸς βλέπον
 84. δε ἐς κύνδοσαργες τάλλα 85. μυώπήσωμεν πῶλον 87. τῆ μαστίξω-
 μεν 91. προκείμενα 92. ἔμοῦς ἔρειν 98. ἀποθήσονται 95. αἰ-
 ρήσεις τε πάλιν 97. βουλήσονται 98. γενήσονται 99. γνώσονται
 τινες 100. δώσεις σεαυτὸν 101. προχείρου 102. οὐδέξομεν σοὶ
 προσαμήνειν

- εἰσόμεθα ὅ ὡς ἔσονται πάντες ὑπέρτεροί σου.
 Πῶς γὰρ ἐνήσει ραθυμῶν ἦττη, τοὺς ἀντιπάλους:
 105 καὶ κλαίοντες ἐψόμεθα, εὐρήσομεν ἀνείας.
 Ἐρεῖς ὅ ἐψέπου καὶ αὐτός, ἂν ἐνεγκῶν ἦς φρένας
 καὶ ζῆ τὸ περιχάρδιον αἷμά σοι καὶν ὀλίγον,
 ὡς μάτην βίβεις ἂν μὴ μακρὰν τὴν ραθυμίαν θήσεις.
 Ὅταν γὰρ ἦξῃ ἔ ἀγῶν, σὺ κερθαίνεις τὴν ἦτταν.
 110 τιμασθῆται δὲ λήφονται τὸν στέφανον τῆς νίκης.
 καὶν ἔψη καὶ ἐψόμεθα πῶς εἴσομεν τὸ πρᾶγμα
 εὐχ ἂν γὰρ οἰησόμεθα νικᾶν καὶν τις ὁμεῖται,
 οἰκτροὶ δὲ ὀφθησόμεθα ἂν σε ὀνειδιεῖ τις.
 Ἄλλ' ἵνα μὴ παρήσωμαι τότε τῇ λύπῃς βέλει,
 115 μὴδ' ἀπευκταῖον πείσωμαι πάθος ἐκ συμπαθείας.
 μικρὰν φωνὴν ποιήσωμαι ὡς ἂν πλῆξῃ ἐξ οὐρίας
 καὶ ρεῖ σοι πάντα κατὰ νοῦν. ριφύσσονται δ' ἀνοίαν.
 Καὶν σὺ συνήσεις ἐνεργῶς ἔπεισῃ τὴν νίκην σχήσεις.
 οὐχ οὐρίαι δὲ ὁ ἐχθρὸς ποὶ χαίρων ἀπωλείαν,
 120 φανήσονται δὲ ξύμπαντες ἦττονές σοι τῆ, πάλῃ.
 ἂν χεῖς ἰδρωτὰς περιττοῦς ἐπαγρυπνῶν μελέτη.
 ἦδη, τὸν δρόμον ἦγνυσεν ὁ κάλλιστός μοι πῶλος
 καὶ πνευστιᾶν πῶς ἔοικεν· οὐχοῦν ἄνακαυστέου.

Καρκίνοι στίχοι ἡρωϊκοὶ

- Ἦδη μοι Διὸς ἄρα πηγῆ' παρὰ σοί, Διομήδη.
 — Ἀθλίσσας ἦδη πῶλω κηδίσσας ἦλθα.
 — Ἀμίσσας ἄρδην ὄραφτηφόρον ἢ ἦδρασα σῆμα.

105. ἐψόμεθα εὐρήσομεν 106. ἐνεγκῶν εἰ φρένας 107. ζεῖ περι-
 χάρδιον αἷμα σοι ὀλίγον 108. ἦξει ἀγῶν 110. ὄψει ὀψόμεθα εἰσο-
 μεν πρᾶγμα 112. οἰησόμεθα νικᾶν 113. ἂν σε τίς 114. παρή-
 σωμαι 115. μὴδ' ἀπευκταῖον 116. ἐξουρίας 119. οὐχ' σοι ἀπο-
 λείαν 121. περιττοῦς μελέτην 121. ἦδη A ἦδη B ἦγνυσεν A
 ἦγνυσεν B 123. πῶς A πῶς 1:

1. πηγῆ 2. ὄραφτηφόρον

Στίχοι ἰαμβιακοί, δωρικός. Καρκίνος Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου εἰς τὴν βίβλον τοῦ Σιράχ.

— Σιράχ, ἤσασα ἴγῃ ἤσασα χάρις.

Τοῦ αὐτοῦ ἄλλος καρκίνος

Σολομών φήσω Ἰωσήφ νῶ μέλας

Ἄλλος:

Ἔλε σὺ δὴ ὁ σοφός, ὁ ἦδὺς ἔλε.

Εἰς τὴν Ἀνδρομίδαν 1 τοῦ αὐτοῦ καρκίνος

Ἡ πειρὴ τῆ (:) ἢ μύθοι. Ἡβῆ ἰσθύμω ἢ τῆ Ἰόπη.

Ἄλλοι στίχοι ἠρωϊκοὶ ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ἕκαστος τὰ κδ' στοιχεῖα, ἴγουν τὰ γράμματα:

— Ἀβροχίτων 3 εἰ ὁ φύλαξ θηρόζυγε, καμψιμέτωπε.

— Φθέγεατο δὴ βάτραχος διζήμενος ὑπόθι 4 κλώπα.

— Ζεὺς ὑψιβερέμετης, κτύπε δὲ χθῶν, ἔγρατο δὲ φλόξ.

— Τρηχὺν δ' ὑπερβάς φραγμὸν ἐξήνοιξε κλώψ.

Ἄλλοι ἰαμβιοὶ ὁμοίως ἔχοντες αὐτὰ τὰ γράμματα Ἰωάννου τοῦ Τζέτζου.

— Ζευχθεῖς⁶ πτεροῖς ἔκλαγξε βομῶδη ψόφω.

— Στραμνὴν βδελυχθεῖς⁷ ζευτυπεγξύλω (:) ψόφω.

— Τζέτζης, ἄγρυπνος, μίξ, κλάδων, φύχθη, φόδη.

-
1. ἀνδρομίδα 2. ἐαυτοῖς 3. ἀβροχίτων 4. ὑπόθη 5. χθῶν
6. ζευχθεῖς 7. βδελυχθεῖς